

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ**

**Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ԸՆԴՀԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

6 դեկտեմբերի 2022 թվական

ք.Երևան

Ուսումնասիրելով թիվ ԵԴ/0846/01/22 քրեական գործի ընդդատության մասին վեճը լուծելու համար Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին դիմելու մասին Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի նոյեմբերի 18-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. 2022 թվականի հունիսի 2-ին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է թիվ 10950821 (ԵԴ/0846/01/22) քրեական գործն ըստ մեղադրանքի՝ Արսեն Համլետի Գալստյանի՝ 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ ՀՀ քրեական օրենսգիրք) 131-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 4-րդ կետերով և Գեղամ Նորիկի Հովսեփյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 38-131-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 38-175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 4-րդ կետերով, և 2022 թվականի հունիսի 3-ի որոշմամբ ընդունվել է նույն դատարանի վարույթ:

2. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի հունիսի 14-ին որոշում է կայացրել քրեական գործն ըստ

ընդդատության Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին:

3. 2022 թվականի հունիսի 17-ին քրեական գործն ընդունվել է Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի վարույթ, և 2022 թվականի հունիսի 21-ի որոշմամբ նշանակվել է դատական քննության:

Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը, 2022 թվականի նոյեմբերի 18-ի որոշմամբ, գործի ընդդատության վերաբերյալ վեճը լուծելու համար դիմել է Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին:

4. Գործը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2022 թվականի դեկտեմբերի 1-ին:

Ընդդատության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

5. Նախաքննության մարմնի՝ 2021 թվականի մայիսի 23-ի որոշմամբ Արսեն Գալստյանին ՀՀ քրեական օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 4-րդ կետերով մեղադրանք է առաջադրվել այն բանի համար, որ «նա Գեղամ Հովսեփյանի օժանդակությամբ՝ խաբեությամբ և բռնության գործադրմամբ բացահայտ առևանգել է Համիդ Սաիդոլաև Ռոստամխանբեկին և որպես զենք օգտագործվող առարկայի՝ դանակի գործադրմամբ ավազակային հարձակման եղանակով վերջինիցս հաիշտակել է խոշոր չափերի՝ 444.000 ՀՀ դրամ ընդհանուր արժողությամբ գույք և 127.000 ՀՀ դրամ կանխիկ գումար, որպիսի գործողություններն արտահայտվել են հերկյալում.

Արսեն Համլեյրի Գալստյանը, 2021 թվականի նոյեմբերի 30-ին՝ ժամը 23-ի սահմաններում, Երևան քաղաքի Մարգարյան փողոցի 6-րդ հասցեում գործող «Արմենիա» բժշկական կենտրոնի բակում տեսնելով Համիդ Սաիդոլաև Ռոստամխանբեկին և նրա երգելուց ու խոսալուց, հասկանալով, որ վերջինս արտասահմանցի է, օգտվելով նրա հայերեն լեզվի չիմացության հանգամանքից խաբելով և բռնություն գործադրելով՝ ձեռքից քաշելով ու հրելով Համիդ Սաիդոլաև Ռոստամխանբեկին՝ նրա կամքին հակառակ, նստացրել է Գեղամ Հովսեփյանի՝ «Օպել» մակնիշի 36 065 հաշվառման համարանիշի՝ որպես տաքսի վարած ավտոմեքենայի հերկի նստավայրին, նստել կողքն և Գեղամ Հովսեփյանին

հրահանգել իր նշած երթուղով վարել ավտոմեքենան, ինչը վերջինս կատարել է, այդ կերպ վերջինիս օժանդակությամբ Համիդ Սաիդոլահ Ռոստամիսաբզիին այդ պահին դուրս հանելով բնական միկրոսոցիալական միջավայրից՝ Երևան քաղաքի Մարգարյան 6 հասցեում գործող «Արմենիա» ՀԲԿ-ի տարածքից և բացահայտ առևանգել է նրան և ուղևորվել են դեպի Վաղարշապատ քաղաք:

Ճանապարհին՝ Գեղամ Հովսեփյանի կողմից ավտոմեքենան վարելու ընթացքում, Արսեն Գալստյանը ավազակային հարձակման եղանակով Համիդ Սաիդոլահ Ռոստամիսաբզիից հափշտակություն կատարելու դիտավորությամբ հարվածներ է հասցրել նրան, վերջինիս կյանքի և առողջության համար վրանգավոր բռնություն գործադրելու սպառնալիքով, որպես զենք օգտագործվող առարկայի՝ դանակի գործադրմամբ՝ այն է դանակը պահելով Համիդ Սաիդոլահ Ռոստամիսաբզիի պարանոցի (կոկորդի) հարվածում հափշտակել է խոշոր չափերի՝ 444.000 ՀՀ դրամ ընդհանուր արժողությամբ «Քսիաունի-X-3» մոդելի բջջային հեռախոս, ծխախոտ, կրակայրիչ, բաճկոն, արծաթյա 2 վզնոցներ և 127.000 ՀՀ դրամ կանխիկ գումար, որից հետո Համիդ Սաիդոլահ Ռոստամիսաբզիին իջեցրել են Էջմիածին-Երևան ավտոմայրուղու թիվ 2-րդ բենզալցակայանի մոտ և դիմել փախուստի»¹:

6. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի հունիսի 14-ի որոշմամբ արձանագրել է. «(...) ՀՀ քրեական օրենսգրքի 131-րդ հոդված սահմանված հանցագործությունը համարվում է տևող հանցագործություն, քանի որ դրա օբյեկտիվ կողմն են կազմում այն գործողությունները, որոնք դրսևորվում են մարդուն՝ նրա կամքին հակառակ կամ առանց նրա կամքի հաշվի առնելու բնական միկրոսոցիալական միջավայրից դուրս հանելով և մշտական կամ ժամանակավոր բնակության վայրից այլ վայր տեղափոխելով ու այնտեղ պահելով: Թեպետ քննարկվող հանցակազմը ձևական է և ավարտված է համարվում մարդուն առևանգելու՝ նրան փաստացի տիրանալու և այլ վայր տեղափոխելու ու այնտեղ պահելու պահից, սակայն որպես տևող հանցագործություն, դրա կատարման վայր է հանդիսանում այն վայրը, որտեղ տուժողն ազատ է արձակվել:

¹ Տե՛ս քրեական գործ, հատոր 3, թերթեր 321-322:

(...)

Սույն քրեական գործով մեղադրյալներին առաջադրված մեղադրանքների փաստական նկարագրից երևում է, որ իբրև խաբեությանը և բռնության գործադրմամբ բացահայտ առևանգվել է Համիդ Սաիդոյահ Ռոստամխանբեկին, ուղևորվել են դեպի Վաղարշապատ քաղաք և նա իջեցվել է Էջմիածին-Երևան ավտոմայրուղու թիվ 2-րդ բենզալցակայանի մոտ:

Բացի այդ. տուժողի մասնակցությամբ իրականացված դեպքի վայրի զննության արձանագրությունից երևում է, որ վերջինս մարնացույց է արել այն վայրը, որտեղ իրեն ավտոմեքենայից իջեցրել են, ինչպիսի վայրը քննիչի կողմից արձանագրվել է Էջմիածին քաղաքի Զվարթնոց թաղամաս:

Բացի այդ. տուժողն իր ցուցմունքով նկարագրել է նաև ավազակությամբ իրենից հափշտակության կատարումը և հայրնել է, որ ճանապարհին նկատել է այն վայրը, որտեղ բնակվում է, այսինքն Փարաքար գյուղը, իսկ այդ վայրը անցնելուց հետո այդ տղամարդը իր հագից հանել է նաև 80.000 ՀՀ դրամ արժողությամբ բաճկոն:

Վերը նկարագրված հանգամանքները ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 2-րդ մասի իրավակարգավորումների շրջանակում նշանակում է, որ Ա.Գալստյանի և Գ.Հովսեփյանի ենթադրյալ հանցանքների կատարման վայրը հանդիսանում է ՀՀ Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածք:

Այսպիսով, վերը նշված պատճառաբանությամբ Դատարանը գրնում է, որ գործն ընդդարյա չէ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, այլ ընդդարյա է ՀՀ Արմավիրի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին: (...)»²:

7. Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի նոյեմբերի 18-ի որոշման համաձայն. «(...) [Դ]ատարանն արձանագրում է, որ գործի նյութերից հստակ չի երևում, թե ենթադրյալ ավազակային հարձակումը որտեղ է կատարվել, որպիսի հանգամանքը կարող է

² Տե՛ս քրեական գործ, հատոր 4, թերթեր 49-56:

պարզ դառնալ միայն դատաքննության ընթացքում՝ ապացույցների հետազոտման ժամանակ:

(...)

Ըստ առաջադրված մեղադրանքի՝ Արսեն Գալստյանը խաբելով և բռնություն գործադրելով՝ ձեռքից քաշելով և հրելով Համիդ Սահդոլահ Ռոստամիսաբզիին դուրս է հանել իր բնական միկրոսոցիալական միջավայրից՝ Երևան քաղաքի Մարգարյան 6 հասցեում գործող «Արմենիա» ՀԲԿ-ի տարածքից, նստեցրել է Գեղամ Հովսեփյանի՝ «Օպել» մակնիշի 36 065 հաշվառման համարանիշի ավտոմեքենայի հետևի նստաթեղին, նստել է կողքը և Գեղամ Հովսեփյանին հրահանգել է իր նշած երթուղով վարել ավտոմեքենան, ինչը վերջինս կատարել է:

Ելնելով վերոգրյալից Դատարանն արձանագրում է, որ ենթադրյալ հանցանքը կատարվել է Երևան քաղաքի Աջափնյակ վարչական շրջանի տարածքում: (...)»³:

Վճռարեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

8. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. հիմնավոր է արդյո՞ք Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ԵԴ/0846/01/22 քրեական գործն ընդդատյա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

9. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք»:

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Յուրաքանչյուր ոք, (...) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա սրելով՝ անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք»:

³ Տե՛ս քրեական գործ, հատոր 4, թերթեր 228-234:

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, «*օրենքի հիման վրա սրեղծված դատարան*» հասկացությունը մեկնաբանելիս նշել է. «Այն երկրներում, որտեղ օրենքը կոդիֆիկացված է, դատական համակարգի կազմակերպումը չի կարող թողնվել դատական մարմինների հայեցողությանը, սակայն դա չի նշանակում, որ դատարաններն օժտված չեն համապատասխան ազգային օրենսդրությունը մեկնաբանելու որոշակի ազատությամբ»⁴:

Միննույն ժամանակ, դատական մատչելիության իրավունքի համատեքստում Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը նշել է, որ «Ներպետական դատական արյանները դատավարական կանոնները կիրառելիս պետք է ձեռնպահ մնան դրանց չափազանցված ձևականացումից, որն իր ազդեցությունը կունենա դատավարության արդարացիության վրա»⁵:

10. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ «(...) Գործերի պարշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ տարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա սրեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (19-րդ հոդված), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված): (...)

Պարշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հարակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխարեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիրքորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ

⁴ Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Gorgiladze v. Georgia* գործով 2009 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վճիռը, գանգատ թիվ 4313/03, 69-րդ կետ:

⁵ Տե՛ս Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ *Walchli v. France* գործով 2007 թվականի հուլիսի 26-ի վճիռը, գանգատ թիվ 35787/03, 29-րդ կետ:

տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը նախատրամադրվածություն չունեն, և տվյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել:

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հսկայ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարտադիր նախապայման են արդարադատության մարչելիության պարզաճ երաշխավորման համար (...):»⁶:

11. 1998 թվականի հուլիսի 1-ին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Առաջին աստիճանի դատարանին ընդդատյա են այն հանցագործությունների վերաբերյալ գործերը, որոնք կատարվել են համապատասխան առաջին աստիճանի դատարանի դատական տարածքում:

2. Տեղ հանցագործությունը համարվում է կատարված այն տարածքում, որտեղ այն ավարտվել է: Շարունակվող հանցագործությունը համարվում է կատարված այն տարածքում, որտեղ կատարվել է քրեական օրենսգրքով չթույլատրված վերջին արարքը»:

Տարածքային ընդդատությունը սահմանող ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածից հետևում է, որ որպես քրեական գործերի դատական տարածքը որոշելու հիմնական կողմնորոշիչ պայման հանդես է գալիս **հանցանքի կատարման վայրը**:

12. ՀՀ քրեական օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «1. Խարեության, վարահությունը չարաշահելու, բռնության կամ բռնություն գործադրելու սպառնալիքի միջոցով մարդուն գաղտնի կամ բացահայտ առևանգելը, եթե բացակայում են [պատանդ վերցնելու] հանցագործության հատկանիշները՝ (...):»:

12.1. ՀՀ քրեական օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 1-ին մասով ամրագրված հանցակազմի օբյեկտիվ կողմն արտահայտվում է անձին իր կամքին հակառակ կամ առանց իր կամքը հաշվի առնելու գաղտնի կամ բացահայտ բնական միկրոսոցիալական միջավայրից դուրս հանելով, այլ վայր տեղափոխելով և այնտեղ պահելով:

⁶ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ Գևորգ Հարությունյանի գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, կետեր 15-16:

13. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ՝

- Ա.Գալստյանին մեղադրանք է առաջադրվել այն բանի համար, որ նա 2021 թվականի նոյեմբերի 30-ին՝ ժամը 23-ի սահմաններում, Երևան քաղաքի Մարգարյան փողոցի 6-րդ հասցեում գործող «Արմենիա» բժշկական կենտրոնի բակի տարածքում Հ.Ռոստամիսաբզիին նստեցրել է Գ.Հովսեփյանին պատկանող ավտոմեքենան, որից հետո ուղևորվել են դեպի Վաղարշապատ քաղաք: Ճանապարհին Ա.Գալստյանը ավազակային հարձակման եղանակով Հ.Ռոստամիսաբզիից կատարել է խոշոր չափերի հափշտակություն, որից հետո վերջինիս իջեցրել են Էջմիածին-Երևան ավտոմայրուղու թիվ 2-րդ բենզալցակայանի մոտ և դիմել փախուստի⁷:

- Դեպքի վայրի զննության 2022 թվականի դեկտեմբերի 2-ի արձանագրության համաձայն՝ տուժողին ավտոմեքենայից իջեցնելու վայր է հանդիսացել Էջմիածին քաղաքի Զվարթնոց թաղամասը⁸:

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի հունիսի 14-ին որոշում է կայացրել քրեական գործն ըստ ընդդատության Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ուղարկելու մասին՝ հիմքում դնելով այն, որ Հ.Ռոստամիսաբզը ավտոմեքենայից իջեցվել է Էջմիածին քաղաքի Զվարթնոց թաղամասի տարածքում⁹:

- Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը գտել է, որ թիվ ԵԴ/0846/01/22 քրեական գործն ընդդատյա չէ իրեն, պատճառաբանելով, որ գործի նյութերից հստակ չի երևում, թե ենթադրյալ ավազակային հարձակումը որտեղ է կատարվել: Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը նշել է նաև, որ ըստ առաջադրված մեղադրանքի՝ Ա.Գալստյանը խաբելով և բռնություն գործադրելով Հ.Ռոստամիսաբզիին դուրս է հանել իր բնական միկրոսոցիալական միջավայրից՝ Երևան քաղաքի Մարգարյան 6 հասցեում գործող «Արմենիա» ՀԲԿ-ի տարածքից¹⁰:

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 5-րդ կետը:

⁸ Տե՛ս քրեական գործ, հատոր 1, թերթեր 32-37:

⁹ Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

¹⁰ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

14. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 9-12-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ պետք է փաստել, որ ենթադրյալ առևանգման դեպքն ավարտվել է Էջմիածին-Երևան ավտոմայրուղու թիվ 2-րդ բենզալցակայանի մոտ, որը, ըստ գործի նյութերի, գտնվում է Արմավիրի մարզի Էջմիածին քաղաքի Զվարթնոց թաղամասի տարածքում: Հետևաբար, Ա.Գալստյանին և Գ.Հովսեփյանին մեղսագրված վերոնշյալ ենթադրյալ հանցավոր արարքներն ավարտվել են Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքում:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ և հիմք ընդունելով 1998 թվականի հուլիսի 1-ին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 47-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված իրավակարգավորումները՝ գտնում են, որ Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ԵԴ/0846/01/22 քրեական գործն ընդդատյա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, հիմնավոր չէ:

Վերոգրյալի հիման վրա և համաձայն 2021 թվականի հունիսի 30-ին ընդունված ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի անցումային դրույթները կարգավորող 483-րդ հոդվածի 22-րդ մասի՝ ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 6-րդ մասով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

Թիվ ԵԴ/0846/01/22 քրեական գործն ըստ մեղադրանքի՝ Արսեն Համլետի Գալստյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 4-րդ կետերով և Գեղամ Նորիկի Հովսեփյանի՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 38-131-րդ հոդվածի 1-ին մասով և 38-175-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ, 4-րդ կետերով ընդդատյա է Արմավիրի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ